

Bryssel den 30 juni 2023
(OR. en)

11149/23

ECOFIN 674
UEM 208
SOC 500
EMPL 351
COMPET 695
ENV 774
EDUC 287
RECH 319
ENER 410
JAI 920
GENDER 150
ANTIDISCRIM 144
JEUN 188
SAN 425

NOT

från: Rådets generalsekretariat
till: Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet

Föreg. dok. nr: 9845/1/23 REV 1
Komm. dok. nr: COM(2023) 619 final

Ärende: RÅDETS REKOMMENDATION om Nederländernas nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2023

För delegationerna bifogas det ovannämnda utkastet till rådets rekommendation, som har diskuterats av rådet och Europeiska rådet och som grundas på kommissionens rekommendation COM(2023) 619 final.

RÅDETS REKOMMENDATION

av den ...

om Nederländernas nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2023

EUROPEISKA UNIONENS RÅD UTFÄRDAR DENNA REKOMMENDATION

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artiklarna 121.2 och 148.4,

med beaktande av rådets förordning (EG) nr 1466/97 av den 7 juli 1997 om förstärkning av övervakningen av de offentliga finanserna samt övervakningen och samordningen av den ekonomiska politiken¹, särskilt artikel 5.2,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 av den 16 november 2011 om förebyggande och korrigerande av makroekonomiska obalanser², särskilt artikel 6.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens rekommendation,

med beaktande av Europaparlamentets resolutioner,

med beaktande av Europeiska rådets slutsatser,

med beaktande av sysselsättningskommitténs yttrande,

¹ EGT L 209, 2.8.1997, s. 1.

² EUT L 306, 23.11.2011, s. 25.

med beaktande av ekonomiska och finansiella kommitténs yttrande,

med beaktande av yttrandet från kommittén för socialt skydd,

med beaktande av yttrandet från kommittén för ekonomisk politik, och

av följande skäl:

- (1) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241³, genom vilken faciliteten för återhämtning och resiliens (*faciliteten*) inrättades, trädde i kraft den 19 februari 2021. Faciliteten ger ekonomiskt stöd till medlemsstaterna för genomförandet av reformer och investeringar och utgör en finanspolitisk impuls som finansieras av unionen. I enlighet med den europeiska planeringsterminens prioriteringar bidrar faciliteten till den ekonomiska och inkluderande återhämtningen och till genomförandet av hållbara och tillväxtfrämjande reformer och investeringar, i synnerhet reformer och investeringar för att främja den gröna och den digitala omställningen och göra medlemsstaternas ekonomier mer resilienta. Den bidrar också till att stärka de offentliga finanserna och stimulera tillväxt och sysselsättning på medellång och lång sikt, förbättra den territoriella sammanhållningen inom unionen och stödja det fortsatta genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det högsta ekonomiska bidraget per medlemsstat inom ramen för faciliteten uppdaterades den 30 juni 2022, i enlighet med artikel 11.2 i förordning (EU) 2021/241.

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/241 av den 12 februari 2021 om inrättande av faciliteten för återhämtning och resiliens (EUT L 57, 18.2.2021, s. 17).

- (2) Den 22 november 2022 antog kommissionen den årliga översikten över hållbar tillväxt, som inledde 2023 års europeiska planeringstermin. Den 23 mars 2023 godkände Europeiska rådet prioriteringarna i 2023 års årliga översikt över hållbar tillväxt, som är inriktade på de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet. Den 22 november 2022 antog kommissionen, på grundval av förordning (EU) nr 1176/2011, även 2023 års rapport om förvarningsmekanismen, enligt vilken Nederländerna var en av de medlemsstater som kunde påverkas eller riskerade att påverkas av obalanser och som skulle bli föremål för en fördjupad granskning. Samma dag antog kommissionen också ett yttrande om Nederländernas utkast till budgetplan för 2023. Kommissionen antog också en rekommendation till rådets rekommendation om den ekonomiska politiken i euroområdet och ett förslag till 2023 års gemensamma sysselsättningsrapport med en analys av genomförandet av riktlinjerna för sysselsättningspolitiken och principerna i den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Rådet antog rekommendationen om den ekonomiska politiken i euroområdet⁴ (*2023 års rekommendation om euroområdet*) den 16 maj 2023 och den gemensamma sysselsättningsrapporten den 13 mars 2023.
- (3) Unionens ekonomier uppvisar visserligen en anmärkningsvärd resiliens, men den geopolitiska situationen har fortfarande en negativ påverkan. Unionen står orubbligt sida vid sida med Ukraina, och unionens ekonomiska och sociala agenda är inriktad på att på kort sikt minska de negativa effekterna av energichocker, både för utsatta hushåll och företag, och på att fortsätta satsningarna på den gröna och den digitala omställningen, stödja en hållbar tillväxt för alla, skydda makroekonomisk stabilitet och öka resiliensen på medellång sikt. Den är också starkt inriktad på att öka unionens konkurrenskraft och produktivitet.

⁴ Rådets rekommendation av den 16 maj 2023 om den ekonomiska politiken i euroområdet (EUT C 180, 23.5.2023, s. 1).

- (4) Den 1 februari 2023 lade kommissionen fram ett meddelande med titeln *En industriplan i den gröna given för nettonollåldern (industriplanen i den gröna given)*. Industriplanen i den gröna given syftar till att öka konkurrenskraften för unionens nettonollindustri och stödja en snabb omställning till klimatneutralitet. Den kompletterar de pågående insatserna inom ramen för den europeiska gröna given och REPowerEU. Den syftar också till att skapa bättre förutsättningar för att utöka unionens tillverkningskapacitet vad gäller den nettonollteknik och de nettonollprodukter som behövs för att unionens ambitiösa klimatmål ska uppnås, och till att säkerställa tillgång till relevanta kritiska råvaror, bland annat genom att diversifiera anskaffningen, exploatera geologiska resurser på lämpligt sätt i medlemsstaterna och maximera återvinningen av råvaror. Industriplanen i den gröna given bygger på fyra pelare: ett förutsebart och förenklat regelverk, snabbare tillgång till finansiering, ökad kompetens och öppen handel för resilienta leveranskedjor. Den 16 mars 2023 lade kommissionen fram ett ytterligare meddelande med titeln *EU:s konkurrenskraft på lång sikt, efter 2030*, som är uppbyggt kring nio ömsesidigt förstärkande faktorer med målet att arbeta för ett tillväxtfrämjande regelverk. I det meddelandet fastställs politiska prioriteringar i syfte att aktivt säkerställa strukturella förbättringar, välfokuserade investeringar och regleringsåtgärder för unionens och dess medlemsstaters konkurrenskraft på lång sikt. Rekommendationerna nedan bidrar till att hantera dessa prioriteringar.

- (5) Den europeiska planeringsterminen 2023 fortsätter att utvecklas i takt med genomförandet av faciliteten. Ett fullständigt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanerna är fortfarande viktigt för att de politiska prioriteringarna inom ramen för den europeiska planeringsterminen ska ge resultat, eftersom planerna behandlar alla eller en betydande del av de relevanta landsspecifika rekommendationer som utfärdats under senare år. De landsspecifika rekommendationerna från 2019, 2020 och 2022 är dessutom lika relevanta för de återhämtnings- och resiliensplaner som granskats, uppdaterats eller ändrats i enlighet med artiklarna 14, 18 och 21 i förordning (EU) 2021/241.
- (6) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435⁵ (*REPowerEU-förordningen*), som antogs den 27 februari 2023, syftar till att snabbt fasa ut unionens beroende av import av ryska fossila bränslen. Detta kommer att bidra till energitrygghet och diversifiering av unionens energiförsörjning, samtidigt som användningen av förnybar energi, energilagringsskapaciteten och energieffektiviteten ökar. Genom REPowerEU-förordningen får medlemsstaterna möjlighet att lägga till ett nytt REPowerEU-kapitel i sina nationella återhämtnings- och resiliensplaner för att på så sätt finansiera viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att målen för REPowerEU uppnås. Dessa reformer och investeringar kommer också att bidra till att öka konkurrenskraften för unionens nettonollindustri enligt vad som anges i industriplanen i den gröna given, och till att hantera de energirelaterade landsspecifika rekommendationer som utfärdats till medlemsstaterna 2022 och, i förekommande fall, 2023. Genom REPowerEU-förordningen införs en ny kategori icke återbetalningspliktigt ekonomiskt stöd som görs tillgängligt för medlemsstaterna för att de ska kunna finansiera nya energirelaterade reformer och investeringar inom ramen för sina återhämtnings- och resiliensplaner.

⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/435 av den 27 februari 2023 om ändring av förordning (EU) 2021/241 vad gäller REPowerEU-kapitel i planer för återhämtning och resiliens och om ändring av förordningarna (EU) nr 1303/2013, (EU) 2021/1060 och (EU) 2021/1755 samt direktiv 2003/87/EG (EUT L 63, 28.2.2023, s. 1).

- (7) Den 8 mars 2023 antog kommissionen ett meddelande med finanspolitisk vägledning för 2024 (*meddelandet av den 8 mars 2023*). Det syftar till att stödja utarbetandet av medlemsstaternas stabilitets- och konvergensprogram och därigenom stärka samordningen av politiken. Kommissionen erinrade om att stabilitets- och tillväxtpaktens allmänna undantagsklausul kommer att avaktiveras i slutet av 2023. Kommissionen efterlyste en finanspolitik under 2023–2024 som säkerställer en hållbar skuldsättning på medellång sikt och ökar den potentiella tillväxten på ett hållbart sätt, och uppmanade medlemsstaterna att i sina stabilitets- och konvergensprogram för 2023 ange hur deras finanspolitiska planer kommer att säkerställa att fördragets referensvärde för underskottet på 3 % av bruttonationalprodukten (BNP) respekteras och säkerställa en realistisk och kontinuerlig skuldminskning, eller att skulden ligger kvar på försiktiga nivåer, på medellång sikt. Kommissionen uppmanade också medlemsstaterna att fasa ut de nationella finanspolitiska åtgärder som införts för att skydda hushåll och företag mot energiprischocker, med början med de minst riktade åtgärderna. Kommissionen angav att om det skulle behövas en förlängning av stödåtgärderna på grund av ett förnyat energipristryck bör medlemsstaterna bättre rikta sådana åtgärder till utsatta hushåll och företag. Kommissionen angav att de finanspolitiska rekommendationerna skulle kvantifieras och differentieras. Såsom föreslås i kommissionens meddelande av den 9 november 2022 om riktlinjer för en reform av EU:s ramverk för ekonomisk styrning skulle de finanspolitiska rekommendationerna dessutom formuleras utifrån primära nettoutgifter. Alla medlemsstater rekommenderades att fortsätta att skydda nationellt finansierade investeringar och säkerställa att faciliteten och andra unionsmedel används på ett ändamålsenligt sätt, särskilt mot bakgrund av målen för den gröna och den digitala omställningen och för resiliensen. Kommissionen angav att den kommer att föreslå rådet att inleda underskottsbaserade förfaranden vid alltför stora underskott under våren 2024 på grundval av utfallet för 2023, i enlighet med gällande lagstiftning.

- (8) Den 26 april 2023 lade kommissionen fram lagstiftningsförslag för att genomföra en omfattande reform av unionens regler för ekonomisk styrning. Huvudsyftet med förslagen är att stärka hållbarheten i den offentliga skuldsättningen och att främja en hållbar och inkluderande tillväxt i samtliga medlemsstater genom reformer och investeringar. I sina förslag strävar kommissionen efter att förbättra det nationella egenansvaret, förenkla ramverket och röra sig i riktning mot ett större medelfristigt fokus, tillsammans med ett effektivt och mer enhetligt genomdrivande av efterlevnaden. Enligt rådets slutsatser av den 14 mars 2023 om riktlinjer för en reform av EU:s ramverk för ekonomisk styrning är målet att slutföra lagstiftningsarbetet 2023.
- (9) Den 8 juli 2022 lämnade Nederländerna in sin nationella återhämtnings- och resiliensplan till kommissionen i enlighet med artikel 18.1 i förordning (EU) 2021/241. Kommissionen har med stöd av artikel 19 i förordning (EU) 2021/241 bedömt återhämtnings- och resiliensplanens relevans, ändamålsenlighet, effektivitet och enhetlighet i enlighet med bedömningsriktlinjerna i bilaga V till den förordningen. Den 4 oktober 2022 antog rådet sitt genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av Nederländernas återhämtnings- och resiliensplan⁶. Delutbetalningarna ska verkställas på villkor att kommissionen antar ett beslut i enlighet med artikel 24.5 i förordning (EU) 2021/241 om att Nederländerna på ett tillfredsställande sätt har uppnått de relevanta delmål och mål som angetts i rådets genomförandebeslut. För att delmålen och målen ska anses ha uppnåtts på ett tillfredsställande sätt får delmål och mål som tidigare uppnåtts inte ha upphävts.

⁶ ST 12275/22 INIT; ST 12275/22 ADD 1.

- (10) Den 28 april 2023 lämnade Nederländerna in sitt nationella reformprogram för 2023 och sitt stabilitetsprogram för 2023, i enlighet med artikel 4.1 i förordning (EG) nr 1466/97. De båda programmen har bedömts samtidigt för att deras inbördes kopplingar ska kunna beaktas. I enlighet med artikel 27 i förordning (EU) 2021/241 återspeglas Nederländernas halvårsvisa rapporter om framstegen avseende målen i återhämtnings- och resiliensplanen också i 2023 års nationella reformprogram.
- (11) Den 24 maj 2023 offentliggjorde kommissionen 2023 års landsrapport för Nederländerna. Rapporten innehöll en bedömning av hur väl Nederländerna hade lyckats med de relevanta landsspecifika rekommendationer som rådet antog mellan 2019 och 2022, och en utvärdering av Nederländernas genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen. Utifrån denna analys konstaterades i landsrapporten brister i fråga om de utmaningar som inte eller endast delvis hade åtgärdats genom återhämtnings- och resiliensplanen, och även nya och framväxande utmaningar. I landsrapporten bedömdes också Nederländernas framsteg med genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter och med att uppnå unionens överordnade mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning samt framstegen med att uppnå FN:s mål för hållbar utveckling.

- (12) Kommissionen har genomfört en fördjupad granskning enligt artikel 5 i förordning (EU) nr 1176/2011 för Nederländerna och resultatet offentliggjordes den 24 maj 2023. Kommissionen drog slutsatsen att Nederländerna har makroekonomiska obalanser. Trots vissa tecken på en minskning finns det fortfarande sårbarheter som har gränsöverskridande betydelse, framför allt när det gäller den höga privata skuldsättningen och det stora överskottet i bytesbalansen. Trots färskare revideringar av data är överskottet i bytesbalansen liksom den privata skuldsättningen höga med internationella mått mätt och ligger med råge över fundamenta för ekonomin. Det stora överskottet i bytesbalansen minskade 2022 på grund av försämrade handelsvillkor, vilket ökade bytesbalansen i fasta priser, och på grund av ett ökat underskott i primärinkomsterna. I takt med att handelsvillkoren förbättras förväntas överskottet öka betydligt igen under 2023 och stabiliseras under 2024. Begränsade politiska framsteg har gjorts, men mer måste göras för att minska investeringshindren. Skuldsättningen bland de icke-finansiella bolagen och hushållen ligger kvar på en hög nivå. Detta är särskilt oroväckande när det gäller hushållen, eftersom riskerna förstärks av den höga och stigande övervärderingen av bostadspriserna. Under de kommande åren förväntas skuldsättningen fortsätta att minska långsamt. Trots att bostadspriserna har sjunkit en aning består trycket på bostadsmarknaden, i synnerhet på grund av att nyproduktionen fortfarande understiger regeringens mål. Det skuldfinansierade bostadsägandet subventioneras fortfarande genom förmånlig beskattning, samtidigt som de politiska åtgärderna för den privata hyresmarknaden riskerar att undergräva dess utveckling.
- (13) Enligt uppgifter som validerats av Eurostat minskade Nederländernas underskott i de offentliga finanserna från 2,4 % av BNP 2021 till en balanserad budget 2022, medan den offentliga skuldkvoten sjönk från 52,5 % av BNP i slutet av 2021 till 51,0 % i slutet av 2022.

- (14) Saldot i de offentliga finanserna har påverkats av de åtgärder som vidtagits för att mildra de ekonomiska och sociala effekterna av de stigande energipriserna. Under 2022 omfattade dessa inkomstminskande finanspolitiska åtgärder en sänkning av momsens på energi och punktskatten på bensin och diesel, medan de utgiftshöjande finanspolitiska åtgärderna omfattade en kompensation för elkostnader för månaderna november och december samt stöd till låginkomsthushåll med höga energiräkningar. Kostnaden för dessa åtgärder komparerades delvis av nya skatter på oförutsedda vinster för företag som producerar och levererar energi, nämligen ett solidaritetsbidrag med tillämpning av rådets förordning (EU) 2022/1854⁷ på 33 %. Kommissionen uppskattar nettobudgetkostnaden för dessa åtgärder till 0,6 % av BNP 2022. Saldot i de offentliga finanserna har också påverkats av budgetkostnaderna för erbjudande av tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina, vilket beräknas uppgå till 0,1 % av BNP 2022. Samtidigt sjönk den uppskattade kostnaden för tillfälliga krisåtgärder med anknytning till covid-19-krisen till 0,3 % av BNP 2022, från 1,8 % 2021.
- (15) Den 18 juni 2021 rekommenderade rådet Nederländerna⁸ att under 2022 upprätthålla en stödjande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten, samt att upprätthålla nationellt finansierade investeringar.

⁷ Rådets förordning (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna (EUT L 261 I, 7.10.2022, s. 1).

⁸ Rådets rekommendation av den 18 juni 2021 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2021 (EUT C 304, 29.7.2021, s. 88).

- (16) Enligt kommissionens beräkningar var den finanspolitiska inriktningen⁹ under 2022 stödande och uppgick till –0,5 % av BNP, i enlighet med rådets rekommendation. I enlighet med rådets rekommendation fortsatte Nederländerna att stödja återhämtningen med investeringar som ska finansieras genom faciliteten. Utgifter som finansierades med bidrag från faciliteten och andra unionsmedel uppgick till 0,2 % av BNP 2022 (0,2 % av BNP 2021). Nationellt finansierade investeringar gav ett kontraktivt bidrag på 0,1 procentenhet till den finanspolitiska inriktningen¹⁰. Nederländerna upprätthöll därmed inte de nationellt finansierade investeringarna, i enlighet med rådets rekommendation. Samtidigt gav ökningen i nationellt finansierade primära löpande utgifter (exklusive nya åtgärder på inkomstsidan) ett expansivt bidrag på 0,4 procentenheter till den finanspolitiska inriktningen. Nederländerna hade därför tillräcklig kontroll över ökningen av nationellt finansierade löpande utgifter.
- (17) Det makroekonomiska scenario som ligger till grund för budgetprognoserna i stabilitetsprogrammet för 2023 är i linje med kommissionens vårprognos 2023 för 2023 och därefter. Regeringen beräknar att BNP i fasta priser kommer att öka med 1,6 % under 2023 och med 1,4 % under 2024. Som jämförelse visar kommissionens vårprognos 2023 en något högre real BNP-tillväxt på 1,8 % 2023 och en något lägre tillväxt på 1,2 % 2024. Detta beror främst på små skillnader i prognosen för inhemsk efterfrågan under de båda åren.

⁹ Den finanspolitiska inriktningen mäts som förändringen i primära utgifter (exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan) och exklusive tillfälliga krisåtgärder med anknytning till covid-19-krisen, men inbegripet utgifter som finansieras med icke återbetalningspliktigt stöd (bidrag) från faciliteten och andra unionsmedel, i förhållande till den potentiella tillväxten på medellång sikt. Mer information finns i ruta 1 i de statistiska tabellerna över offentliga finanser.

¹⁰ Övriga nationellt finansierade kapitalutgifter gav ett expansivt bidrag på 0,2 procentenheter av BNP.

(18) I sitt stabilitetsprogram för 2023 räknar regeringen med att underskottet i de offentliga finanserna kommer att öka till 3,0 % av BNP 2023. Ökningen under 2023 återspeglar framför allt kostnaden för energipaketet, stigande ränteutgifter, ytterligare utgiftsplaner för de samhällsrelaterade utmaningarna, däribland den gröna omställningen, utbildningsverksamheten och tillgången till bostäder. Enligt stabilitetsprogrammet för 2023 förväntas den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP minska från 49,3 % i slutet av 2022 till 48,4 % till slutet av 2023. I kommissionens vårprognos 2023 förutses ett underskott i de offentliga finanserna på 2,1 % av BNP för 2023. Detta är mindre än det underskott som förutses i stabilitetsprogrammet för 2023, vilket främst beror på att resultatet för saldot i de offentliga finanserna 2022 blev bättre än vad som antogs i stabilitetsprogrammet för 2023. Enligt kommissionens vårprognos 2023 väntas en högre offentlig skuldkvot i förhållande till BNP, på 49,3 %, i slutet av 2023. Skillnaden beror på det faktum att resultatet för 2022 blev högre än vad som antogs i stabilitetsprogrammet för 2023 som en följd av en hög stock-/flödesjustering 2022.

(19) Saldot i de offentliga finanserna 2023 förväntas fortsatt påverkas av de finanspolitiska åtgärder som antagits för att mildra de ekonomiska och sociala effekterna av de stigande energipriserna. Detta gäller både åtgärder som har förlängts efter 2022, framför allt sänkningen av punktskatten på bensin och diesel och stödet till låginkomsthushåll, samt nya åtgärder som ett pristak på el och gas och stödprogrammet för energiintensiva små och medelstora företag. Nettobudgetkostnaden för stödåtgärderna beräknas i kommissionens vårprognos 2023 uppgå till 1,1 % av BNP 2023¹¹. Merparten av åtgärderna 2023 verkar inte vara inriktade på de mest utsatta hushållen eller företagen och bevarar inte prissignalen för att minska efterfrågan på energi och öka energieffektiviteten. Till följd av detta beräknas i kommissionens vårprognos 2023 det belopp för riktade stödåtgärder som ska beaktas i bedömningen av efterlevnaden av rådets rekommendation av den 12 juli 2022¹² för 2023 till 0,5 % av BNP 2023 (jämfört med 0,1 % av BNP 2022). Budgetkostnaden för tillfälligt skydd för fördrivna personer från Ukraina beräknas ligga på en stabil nivå jämfört med 2022.

¹¹ Denna siffra motsvarar de årliga budgetkostnaderna för de åtgärderna, inbegripet löpande inkomster och utgifter liksom i förekommande fall åtgärder avseende kapitalutgifter.

¹² Rådets rekommendation av den 12 juli 2022 om Nederländernas nationella reformprogram 2022 med avgivande av rådets yttrande om Nederländernas stabilitetsprogram 2022 (EUT C 334, 1.9.2022, s. 154).

- (20) I sin rekommendation av den 12 juli 2022 rekommenderade rådet Nederländerna att under 2023 säkerställa att ökningen av de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken¹³, med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Nederländerna bör vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen. Nederländerna rekommenderades även att öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten och andra unionsmedel.

¹³ Enligt kommissionens vårprognos 2023 beräknas Nederländernas potentiella produktionstillväxt på medellång sikt (10-årigt genomsnitt), som används för att mäta den finanspolitiska inriktningen, uppgå till 7,9 % i nominella termer.

(21) I sin vårprognos 2023 förväntar sig kommissionen en expansiv inriktning på finanspolitiken (-1,1 % av BNP) under 2023, i en miljö med hög inflation. Detta följer på en expansiv inriktning av finanspolitiken 2022 (-0,5 % av BNP). Ökningen i nationellt finansierade primära löpande utgifter (ej inräknat diskretionära åtgärder på inkomstsidan) under 2023 beräknas ge ett expansivt bidrag på 0,9 % av BNP till den finanspolitiska inriktningen. Detta inbegriper den ökade kostnaden för de riktade stödåtgärderna för de hushåll och företag som är de mest utsatta för höjda energipriser med 0,4 % av BNP. Det expansiva bidraget från nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter beror därför endast delvis på det riktade stödet till de hushåll och företag som är mest utsatta för höjda energipriser och till människor som flyr från Ukraina. Den expansiva ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter (diskretionära åtgärder på inkomstsidan ej inräknade) beror även på oriktade energiåtgärder, permanenta höjningar av löner i den offentliga sektorn och sociala förmåner samt högre utgifter inom hälso- och sjukvården. Totalt är den förväntade ökningen av nationellt finansierade primära löpande utgifter inte i överensstämmelse med rådets rekommendation av den 12 juli 2022. Utgifter som finansieras med bidrag från faciliteten och andra unionsmedel uppgick till 0,2 % av BNP 2023, medan nationellt finansierade investeringar gav ett neutralt bidrag till den finanspolitiska inriktningen på 0,0 procentenheter. Nederländerna planerar därför att finansiera ytterligare investeringar genom faciliteten och andra unionsmedel och beräknas upprätthålla de nationellt finansierade investeringarna¹⁴. Nederländerna planerar att finansiera offentliga investeringar för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet, däribland investeringar i och underlättande av utvecklingen av vindkraftparker till havs, incitament till användning av vätgas och förbättring av studenters digitala kompetens, vilket delvis finansieras genom faciliteten och andra unionsmedel.

¹⁴ Övriga nationellt finansierade kapitalutgifter beräknas ge ett expansivt bidrag på -0,2 procentenheter av BNP.

- (22) I stabilitetsprogrammet för 2023 förväntas underskottet i de offentliga finanserna minska till 2,6 % av BNP 2024. Minskningen under 2024 återspeglar främst avvecklingen av energiåtgärder. Enligt stabilitetsprogrammet för 2023 förväntas den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP öka till 48,7 % i slutet av 2024. Baserat på de politiska åtgärder som är kända vid stoppdatumet för prognosen förutses i kommissionens vårprognos 2023 ett underskott i de offentliga finanserna på 1,7 % av BNP 2024. Detta är lägre än det underskott som förväntas i stabilitetsprogrammet för 2023, främst tack vare baseffekten av den lägre förväntade underskottskvoten 2023. Enligt kommissionens vårprognos 2023 väntas en liknande offentlig skuldkvot i förhållande till BNP, på 48,8 % i slutet av 2024.
- (23) I stabilitetsprogrammet för 2023 förutses en utfasning av alla energistödåtgärder under 2024. Kommissionen räknar också med en fullständig utfasning av energistödåtgärder 2024. Detta bygger på antagandet att inga nya energiprishöjningar kommer att ske.

- (24) I förordning (EG) nr 1466/97 efterlyses en årlig förbättring av det strukturella budgetsaldot för att uppnå det medelfristiga budgetmålet med 0,5 % av BNP som riktmärke¹⁵. Med hänsyn till de offentliga finansernas hållbarhet skulle det enligt kommissionen vara lämpligt att förbättra det strukturella saldout med minst 0,3 % av BNP för 2024. För att säkerställa en sådan förbättring, och i enlighet med kommissionens metod, bör ökningen av nationellt finansierade primära nettoutgifter¹⁶ under 2024 inte överstiga 3,5 %, vilket återspeglas i denna rekommendation. Samtidigt bör de återstående energistödåtgärderna (som för närvarande uppskattas av kommissionen till 1,1 % av BNP 2023) fasas ut, om utvecklingen på energimarknaden tillåter detta och med början med de minst riktade åtgärderna, och de därmed sammanhängande besparingarna bör användas för att minska underskottet i de offentliga finanserna. Kommissionen uppskattar att detta skulle leda till en ökning av primära nettoutgifter som understiger den högsta rekommenderade nivån för 2024. Enligt kommissionens vårprognos 2023 ligger dock ökningen av nationellt finansierade primära löpande nettoutgifter under 2023 inte i linje med rådets rekommendation av den 12 juli 2022. Om detta bekräftas skulle det vara lämpligt att ökningen av de primära nettoutgifterna under 2024 är lägre.
- (25) Om politiken förblir oförändrad beräknas enligt kommissionens vårprognos 2023 de nationellt finansierade primära nettoutgifterna öka med 1,7 % under 2024, vilket ligger under den rekommenderade tillväxttakten. Den justering som förväntas i kommissionens vårprognos 2023 är i linje med besparingarna efter en fullständig utfasning av energistödåtgärderna.

¹⁵ Artikel 5 i förordning (EG) nr 1466/97 kräver också en anpassning på mer än 0,5 % av BNP för medlemsstater med en offentlig skuld som överstiger 60 % av BNP, eller med mer uttalade risker för en hållbar skuldsättning.

¹⁶ Primära nettoutgifter definieras som nationellt finansierade utgifter exklusive diskretionära åtgärder på inkomstsidan och exklusive ränteutgifter samt utgifter för konjunkturberoende arbetslöshetsutgifter.

- (26) Enligt stabilitetsprogrammet för 2023 förväntas den offentliga sektorns investeringar öka från 3,4 % av BNP 2023 till 3,5 % av BNP 2024. De ökade investeringarna återspeglar en ökning av nationellt finansierade investeringar och av unionsfinansierade investeringar, nämligen genom faciliteten. I stabilitetsprogrammet för 2023 hänvisas till reformer och investeringar som förväntas bidra till finanspolitisk hållbarhet och till hållbar tillväxt för alla. Dessa reformer och investeringar inbegriper reformer och investeringar på områdena utbildning, forskning och utveckling, arbetsmarknad och den gröna och den digitala omställningen, vilka också ingår i återhämtnings- och resiliensplanen.
- (27) I stabilitetsprogrammet för 2023 beskrivs en finanspolitisk utveckling på medellång sikt fram till 2027. I stabilitetsprogrammet för 2023 förväntas underskottet i de offentliga finanserna öka till 2,8 % av BNP 2026 och 3,2 % av BNP 2027. Underskottet i de offentliga finanserna planeras därför ligga kvar under 3 % av BNP fram till 2026 och öka till över 3 % av BNP 2027. Enligt stabilitetsprogrammet för 2023 förväntas den offentliga skuldkvoten i förhållande till BNP öka från 48,7 % i slutet av 2024 till 52,7 % till slutet av 2027.

(28) De senaste årens snabbt stigande bostadspriser har lett till en övervärderad bostadsmarknad. Åtstramningen av de finansiella villkoren gjorde emellertid att bostadsmarknaden nådde en vändpunkt i mitten av 2022, varefter bostadspriserna började sjunka i takt med stigande bolåneräntor. Bolåneskulderna i förhållande till BNP är fortfarande höga i Nederländerna med internationella mått mätt. Detta beror framför allt på relativt höga gränser för lån (belåningsgrad) och betydande skattelättnader för räntebetalningar på bolån. Även om avdragsrätten för bolåneräntor gradvis har minskat är den fortfarande hög. Detta leder till en hög skuldsättning som gör att hushållen är sårbara för ekonomiska chocker, vilket är särskilt relevant nu när risken för bostadspriskorrigeringar har ökat. Samtidigt är den privata hyresmarknaden relativt liten, vilket gör att det finns få ekonomiskt överkomliga och tillgängliga alternativ till att köpa bostad. Bristen på hyresbostäder till rimliga priser begränsar även arbetskraftens rörlighet. Genom att undanröja de hinder som för närvarande försvårar investeringar, däribland inom bostadsbyggandet, skulle regeringen kunna genomföra sina planer på ett ökat utbud av bostäder och därmed bidra till såväl en extern ombalansering som en bättre fungerande bostadsmarknad.

- (29) I enlighet med artikel 19.3 b i förordning (EU) 2021/241 och kriterium 2.2 i bilaga V till den förordningen ska återhämtnings- och resiliensplanen omfatta ett stort antal ömsesidigt förstärkande reformer och investeringar som ska vara genomförda senast 2026. Nederländernas återhämtnings- och resiliensplan antogs först 2022, men nu har genomförandet inletts. Ett snabbt slutförande av förhandlingarna om den operativa överenskommelsen kommer att bidra till genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen och är nödvändigt för inlämningen av den första ansökan om utbetalning, vilken förväntas i slutet av 2023. Genomförandet pågår för närvarande, och risken för att medlen inte utnyttjas förefaller vara begränsad med tanke på de relativt små ekonomiska anslagen. Utarbetandet av ett REPowerEU-kapitel pågår för närvarande. Ett snabbt införande av det nya REPowerEU-kapitlet i återhämtnings- och resiliensplanen kommer att göra det möjligt att finansiera ytterligare reformer och investeringar till stöd för Nederländernas strategiska mål på energiområdet och för den gröna omställningen. Ett systematiskt och ändamålsenligt deltagande av lokala och regionala myndigheter, arbetsmarknadens parter och andra relevanta berörda parter är fortsatt viktigt för ett framgångsrikt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen, liksom annan ekonomisk politik och sysselsättningspolitik utanför planen, för att säkerställa att fler känner ett egenansvar för den övergripande politiska agendan.
- (30) Kommissionen godkände alla Nederländernas sammanhållningspolitiska programdokument 2022. Det är viktigt att gå vidare med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen, inbegripet REPowerEU-kapitlet, för att den gröna och den digitala omställningen ska lyckas, den ekonomiska och sociala resiliensen öka och en balanserad territoriell utveckling uppnås i Nederländerna.
- (31) Förutom de ekonomiska och sociala utmaningar som åtgärdas genom återhämtnings- och resiliensplanen och de sammanhållningspolitiska programmen står Nederländerna inför ytterligare utmaningar när det gäller segmenteringen av arbetsmarknaden, arbetskrafts- och kompetensbristen, beroendet av fossila bränslen och de alltför stora kvävedepositionerna.

(32) Andelen flexibla anställningsförhållanden på arbetsmarknaden (både arbetstagare med flexibla eller tillfälliga anställningar och egenföretagare utan anställda) är fortfarande hög i Nederländerna. Detta tyder på att det finns en ökad risk för segmentering av arbetsmarknaden med särskilt snedvridande effekter i dess utkant, vilket kan leda till ojämlika möjligheter och försämrad produktivitet. En viss grad av flexibilitet på arbetsmarknaden kan bidra till att öka ekonomins anpassningsförmåga och även till att tillgodose individuella önskemål på ett bättre sätt. Den utbredda användningen av flexibla anställningsformer kan emellertid ha negativa effekter för arbetstagarna och för ekonomin i stort. Det kan till exempel vara svårt för arbetstagare med flexibel anställning att delta i utbildning och livslångt lärande, vilket i sin tur minskar investeringarna i kompetens. I samarbete med arbetsmarknadens parter har den nederländska regeringen för avsikt att minska skillnaderna mellan permanenta och flexibla arbetsformer. I planerna ingår att avskaffa nolltimmarsavtal och ersätta så kallade behovsanställningar i deras nuvarande form med en ny typ av anställningsavtal som ger arbetstagarna större inkomsttrygghet samt att öka anställningstryggheten för arbetstagare som hyrs ut av bemanningsföretag. Ett skyndsamt genomförande av dessa planer är viktigt för att säkerställa att valet av en viss typ av anställningsavtal utgår från jobbspecifika behov eller arbetstagarnas önskemål, för att förbättra anställningsvillkoren och den sociala ställningen för personer med flexibel anställning och för att minska segmenteringen av arbetsmarknaden.

(33) Arbetskrafts- och kompetensbristen var påtaglig på den nederländska arbetsmarknaden redan före covid-19-pandemin, men har förvärrats i många branscher sedan dess. De strukturella brister som redan före covid-19-pandemin förekom i branscher som informations- och kommunikationsteknik (IKT), hälso- och sjukvård, utbildning och teknik förväntas bestå, delvis på grund av den demografiska utvecklingen. Trots att det totala arbetskraftsdeltagandet är högt har Nederländerna fortfarande outnyttjade arbetskraftsresurser, däribland när det gäller personer med migrantbakgrund och deltidsarbetande. Arbetstagare som har ett deltidsjobb väljer sällan att gå upp i arbetstid. Detta kan delvis förklaras med de höga marginalskatterna, förpliktelser (eller förväntningen om framtida förpliktelser) i samband med informell vård av barn eller andra familjemedlemmar och/eller arbetets kvalitet och balansen mellan arbete och privatliv. För att minska arbetskrafts- och kompetensbristen är det nödvändigt att tillämpa ett övergripande tillvägagångssätt, samtidigt som hänsyn tas till branschspecifika behov och hinder samt produktivitetshöjande investeringar. I detta avseende skulle man kunna överväga en kombination av politiska åtgärder, som skulle kunna omfatta att i) ytterligare minska marginalskattesatsen och/eller öka öppenheten kring de marginalskatter som enskilda personer måste betala, ii) höja lönerna i branscher med strukturell brist, särskilt de som har många offentliga och halvoffentliga arbetsgivare, iii) främja arbetets kvalitet och balansen mellan arbete och privatliv, iv) förbättra karriärrådgivningen, och v) öka tillgången till överkomlig barnomsorg av hög kvalitet. Dessutom skulle ökade möjligheter till vidareutbildning eller kompetensutveckling via riktade och skräddarsydda insatser, särskilt för personer som står utanför eller i utkanten av arbetsmarknaden, bidra till att minska arbetskrafts- och kompetensbristen och förbättra de sociala resultaten.

(34) Även om Nederländerna har vidtagit åtgärder för att minska sitt beroende av fossila bränslen från Ryssland utgör olja och naturgas 38 % respektive 41 % av landets energimix, vilket gör den nederländska ekonomin sårbar för den globala prisutvecklingen. Ytterligare satsningar krävs om Nederländerna ska kunna nå unionens mål för förnybar energi för 2030. Trots ökade satsningar på att installera ytterligare kapacitet för förnybar energi uppgick andelen förnybara källor i den slutliga energianvändningen till endast 13,0 % under 2021, vilket är lägre än det politiskt överenskomna målet på unionsnivå och unionsgenomsnittet på 21,8 %. Som en följd av detta är Nederländerna fortfarande en av de medlemsstater som uppvisar sämst resultat när det gäller andelen förnybar energi i den slutliga energianvändningen (brutto), och skillnaden mellan andelen 2021 och målen för 2030 tillhör de största i EU. En utbyggnad av elnätet, både för överföring och distribution, är avgörande för att påskynda användningen av både landbaserad och havsbaserad infrastruktur för förnybar energi. På grund av den ständigt ökande belastningen på elnätet är nätoperatörerna ofta tvingade att avvisa begäranden om åtkomst till nätet från nya elproducenter och konsumenter. Gasanvändningen i bostadshus står för omkring 25 % av den totala förbrukningen av naturgas i Nederländerna, och förbättringar av energieffektiviteten i byggnadsbeståndet (till exempel genom miniminormer för energiprestanda för att stimulera renoveringar och en strängare tillämpning av kraven för energiredovisning inom industrin) kan bidra stort till en ytterligare minskning av koldioxidutsläppen och beroendet av fossila bränslen. Nederländernas förbrukning av naturgas minskade med 29 % under perioden augusti 2022–mars 2023 jämfört med den genomsnittliga gasförbrukningen för samma period under de föregående fem åren, vilket är mer än det minskningsmål på 15 % som fastställs i rådets förordning (EU) 2022/1369¹⁷. Nederländerna uppmanas att fortsätta sina ansträngningar att tillfälligt minska efterfrågan på gas fram till den 31 mars 2024 i enlighet med rådets förordning (EU) 2023/706¹⁸.

¹⁷ Rådets förordning (EU) 2022/1369 av den 5 augusti 2022 om samordnade åtgärder för att minska efterfrågan på gas (EUT L 206, 8.8.2022, s. 1).

¹⁸ Rådets förordning (EU) 2023/706 av den 30 mars 2023 om ändring av förordning (EU) 2022/1369 vad gäller förlängning av efterfrågeminskingsperioden för åtgärder för att minska efterfrågan på gas samt förstärkning av rapporteringen om och övervakningen av deras genomförande (EUT L 93, 31.3.2023, s. 1).

- (35) De negativa effekterna av alltför stora kvävedepositioner i Nederländernas naturområden, främst till följd av det intensiva jordbruket, har gjort att tillstånd för närvarande inte beviljas för vissa projekt med stora kväveutsläpp. Detta gäller framför allt inom byggsektorn. Den nederländska regeringen har vidtagit åtgärder för att minska kvävedepositionerna, i första hand genom integrerade områdesprogram på provinsnivå. Ytterligare stöd behövs för att göra jordbruket mer hållbart och samtidigt bevara konkurrenskraften, till exempel genom att minska djurbesättningarna, påskynda omställningen till cirkulärt och/eller ekologiskt jordbruk samt främja digitalisering och innovation.
- (36) Brist på arbetskraft och kompetens i sektorer och yrken som är centrala för den gröna omställningen, däribland tillverkning, utbyggnad och underhåll av nettonollteknik, skapar flaskhalsar i omställningen till en nettonollekonomi. Utbildningssystem av hög kvalitet som tillgodoser föränderliga arbetsmarknadsbehov, och riktade kompetenshöjnings- och omskolningsåtgärder är viktiga för att minska kompetensbrister och främja inkludering och omfördelning på arbetsmarknaden. För att frigöra outnyttjad arbetskraft måste dessa åtgärder vara tillgängliga, framför allt för enskilda personer och i de sektorer och regioner som påverkas mest av den gröna omställningen. Under 2022 rapporterades arbetskraftsbrist i Nederländerna inom 108 yrken som kräver särskilda färdigheter eller kunskaper för den gröna omställningen, däribland miljöskyddsinspektörer, isoleringsarbetare och byggnadstekniker.
- (37) Mot bakgrund av kommissionens bedömning har rådet granskat stabilitetsprogrammet för 2023, och dess yttrande¹⁹ återspeglas i rekommendation 1.

¹⁹ Enligt artikel 5.2 i förordning (EG) nr 1466/97.

- (38) Mot bakgrund av de nära kopplingarna mellan ekonomierna i medlemsstaterna i euroområdet och deras kollektiva bidrag till den ekonomiska och monetära unionens funktion, rekommenderade rådet att euroområdets medlemsstater vidtar åtgärder, bland annat genom sina återhämtnings- och resiliensplaner, för att i) bevara en hållbar skuldsättning och avstå från brett stöd till den aggregerade efterfrågan 2023, bättre rikta de finanspolitiska åtgärder som vidtas för att mildra effekterna av höga energipriser och överväga lämpliga sätt att avveckla stödet i takt med att energiprstrycket minskar, ii) upprätthålla en hög nivå på offentliga investeringar och främja privata investeringar för att stödja den gröna och den digitala omställningen, iii) stödja en löneutveckling som mildrar effekten av den minskade köpkraften och samtidigt begränsar andrahandseffekterna på inflationen, och ytterligare förbättra den aktiva arbetsmarknadspolitiken och åtgärda kompetensbristen, iv) förbättra företagsklimatet och säkerställa att energistödet till företag blir kostnadseffektivt, tillfälligt och riktat till bärkraftiga företag och att det upprätthåller incitament för den gröna omställningen, och v) bevara den makroekonomiska stabiliteten och övervaka risker samtidigt som arbetet med att fullborda bankunionen fortsätter. När det gäller Nederländerna bidrar rekommendationerna 1, 2, 3 och 4 till genomförandet av den första, andra, tredje, fjärde och femte rekommendationen i 2023 års rekommendation om euroområdet.
- (39) Mot bakgrund av kommissionens fördjupade granskning och dess bedömning har rådet granskat det nationella reformprogrammet för 2023 och stabilitetsprogrammet för 2023. Dess rekommendationer enligt artikel 6 i förordning (EU) nr 1176/2011 återspeglas i rekommendation 1. De politiska åtgärder som avses i rekommendation 1 bidrar till att hantera sårbarheter med avseende på den höga privata skuldsättningen och sårbarheter med koppling till det stora överskottet i bytesbalansen. Rekommendationerna 2 och 4 bidrar till genomförandet av rekommendation 1 i den mån den gäller högre investeringar. Rekommendation 1 bidrar både till att hantera obalanser och till att genomföra rekommendationen i 2023 års rekommendation om euroområdet, i enlighet med skäl 38.

HÄRIGENOM REKOMMENDERAS Nederländerna att 2023 och 2024 vidta följande åtgärder:

1. Avveckla de gällande krisstödåtgärderna på energiområdet och använda besparingarna för att minska underskottet i de offentliga finanserna så snart som möjligt under 2023 och 2024. Om nya öknings av energipriset skulle kräva nya eller fortsatta stödåtgärder, säkerställa att sådana stödåtgärder är inriktade på att skydda utsatta hushåll och företag, är finanspolitiskt överkomliga och bevarar incitamenten till energibesparingar.

Säkerställa en försiktig finanspolitik, särskilt genom att begränsa den nominella ökningen av nationellt finansierade primära nettoutgifter under 2024 till högst 3,5 %²⁰.

Upprätthålla nationellt finansierade offentliga investeringar och säkerställa ett effektivt utnyttjande av bidrag från faciliteten och andra unionsmedel, särskilt för att främja den gröna och den digitala omställningen.

För perioden efter 2024, fortsätta att eftersträva en finanspolitisk strategi på medellång sikt med gradvis och hållbar konsolidering, i kombination med investeringar och reformer som leder till högre hållbar tillväxt, för att uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning på medellång sikt.

Minska hushållens skuldsättning och snedvridningarna på bostadsmarknaden. Stödja tillgången på bostäder till skäliga priser på den privata hyresmarknaden. Undanröja hinder som försvårar investeringar, däribland inom bostadsbyggandet.

2. Fortsätta med ett stabilt genomförande av sin återhämtnings- och resiliensplan och snabbt slutföra REPowerEU-kapitlet i syfte att omgående inleda genomförandet av det. Fortsätta med ett snabbt genomförande av de sammanhållningspolitiska programmen i nära komplementaritet och synergi med återhämtnings- och resiliensplanen.

²⁰ Detta beräknas motsvara en årlig förbättring av det strukturella budgetsaldot med minst 0,3 % av BNP för 2024, såsom beskrivs i skäl 24.

3. Begränsa incitamenten att använda flexibla eller tillfälliga anställningsavtal. Åtgärda den strukturella arbetskrafts- och kompetensbristen med hänsyn till branschspecifika behov, däribland genom att ta vara på underutnyttjad arbetskraftspotential och genom att öka möjligheterna till omskolning och kompetensutveckling, särskilt för personer som står utanför eller som befinner sig i utkanten av arbetsmarknaden.
4. Minska beroendet av fossila bränslen genom att påskynda utbyggnaden av förnybar energi, förbättra ramvillkoren för att stimulera investeringar i utbyggnaden av elnät för överföring och distribution samt utöka och påskynda energieffektivitetsåtgärder för att minska energiförbrukningen, särskilt i den bebyggda miljön. Stödja omställningen mot ett hållbart jordbruk. Intensifiera politiska insatser som syftar till att tillhandahålla och förvärva de färdigheter och den kompetens som krävs för den gröna omställningen.

Utfärdad i Bryssel den ...

På rådets vägnar
Ordförande